

RAMARIA SPINULOSA, (AL JAREN) NIEUW VOOR NEDERLAND

Martin Gotink

Hoetinkhof 95, 7251 WK Vorden

Gotink, M., 2010. *Ramaria spinulosa*, a new species for The Netherlands. *Coolia* 53(2): 97–100.

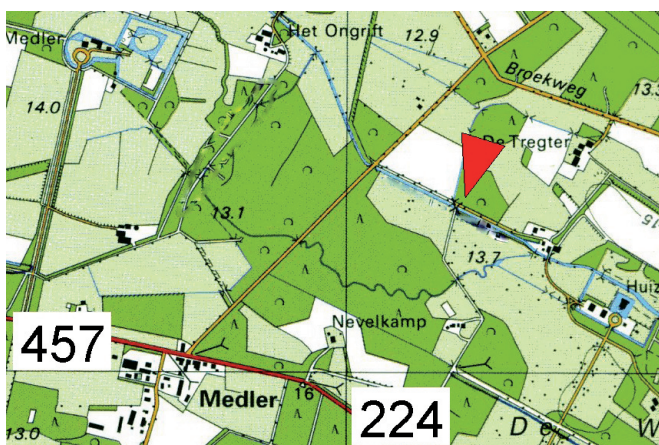
In October 2009 *Ramaria spinulosa* was found in the 'Wiersse', an estate in the eastern part of The Netherlands, just west of Ruurlo. Dozens of fruiting bodies were found in an avenue with beech. Characteristics are the pale colour of the fruiting body, absence of clamps, spore size of $8\text{--}11 \times 4,5\text{--}6 \mu\text{m}$ and yellowish hyphae in the rhizomorphs.

Iedere maand, vanaf het begin van het paddenstoelenseizoen, stap ik op de fiets om mijn meetpunt tussen Vorden en Ruurlo te gaan tellen. Wanneer ik daar klaar ben met het tellen van de vele Stekelzwammen en andere soorten paddenstoelen, fiets ik meestal nog langs een aantal andere interessante gebieden hier in de buurt, om te kijken wat die nog te bieden hebben. Op landgoed Onstein groeien ook nog een paar soorten Stekelzwammen, volop *Russula*'s en Ridderzwammen. Helaas zijn alleen de wegbermen met beuken vrij toegankelijk, daarom ga ik meestal al snel weer verder met mijn rondje, naar de Wiersse.

De Wiersse is een landgoed ten westen van Ruurlo. De tuinen zijn alleen op open dagen te bezoeken, maar de lanen die om het landgoed heen liggen zijn altijd toegankelijk. Deze lanen worden grotendeels gedomineerd door oude beuken op een vrij voedselarme grond. Er zijn hier dan ook vrij veel bijzondere soorten paddenstoelen te vinden. Zo ook op 14 oktober 2009. In de Wiersserallee vond ik onder andere de Paarse galgordijnzwam (*Cortinarius croceocoeruleus*) en de Blauwsteelgordijnzwam (*Cortinarius glaucopus*).

In de laan noordelijk van de Wiersserallee vond ik naast de algemene Ridderzwammen, die je in dit biotoop kunt verwachten, opnieuw verse vruchtlichamen van de mooie Zwartschubbig ridderzwam (*Tricholoma atrosquamosum*). Terwijl ik aan het tellen was hoeveel exemplaren er van deze soort stonden (13), viel mijn oog op een vrij bleke Koraalzwam (*Ramaria*). Deze Koraalzwam staat in deze laan volop en ik had hem tijdens mijn eerdere bezoeken wel gezien (in 2008 ook al), maar van een afstandje leek het op de Rechte koraalzwam (*Ramaria stricta*). Dat is een algemene soort, dus daar had ik verder nooit echt aandacht aan besteed. Maar nu ik de soort beter bekeek viel me op dat de takken niet zo mooi recht wa-

Figuur 1. Vindplaats van *Ramaria spinulosa*.

Figuur 2. *Ramaria spinulosa*. (Foto: Martin Gotink)

ren en dat sommige exemplaren toch wat bleker waren dan ik van die soort gewend ben. Zou het dan toch wat anders kunnen zijn? Voor de zekerheid nam ik maar eens wat materiaal mee om onder de microscoop te kunnen bekijken.

's Avonds heb ik eerst nog wat ander materiaal gedetermineerd. Daarna was de *Ramaria* aan de beurt. Ik wist dat de Rechte koraalzwam tot de groep behoort die gespen heeft, dat is nog makkelijk te controleren. In het eerste preparaat, van een topje van een tak, kon ik geen gespen vinden. Voor de zekerheid heb ik nog maar een tweede preparaat gemaakt, nu van de steel. Ook daarin kon ik toch echt geen gespen vinden. Mijn vermoedens waren dus juist: dit was geen Rechte koraalzwam en dan kom je meteen bij de zeldzame soorten uit. Leuk!

Maar ja, hoe moet ik dan verder? De enige literatuur die ik heb waar *Ramaria*'s een beetje uitgebreid in staan beschreven is "Pilze der Schweiz". Deze heeft de Beukekoraalzwam (*Ramaria fagetorum*) er bijvoorbeeld al niet eens in staan, niet echt compleet dus. Maar je moet toch wat, daarom heb ik toch maar een poging gewaagd met die sleutel. Ik kwam daarmee op de Bleke koraalzwam (*Ramaria pallida*, syn. *R. mairei*) uit. Dat zou een leuke soort zijn, maar dit is natuurlijk geen sluitende determinatie. Daarbij is het geslacht *Ramaria* ook behoorlijk lastig. Er bevinden zich veel kenmerken in de rhizomorfen en ook de kleur van het vruchtlichaam is belangrijk. Rhizomorfen had ik niet verzameld en de kleur vond ik lastig te interpreteren, onder andere door mijn geringe ervaring met *Ramaria*.

Gelukkig had Hermien Wassink het recent verschenen boek "Die Gattung *Ramaria* in Deutschland" (Christan, 2008). Via de mail kwamen we er niet uit omdat er vrij veel vragen over de kleur e.d. werden gesteld. Ik ben toen zaterdag maar even bij haar langsgegaan

met het materiaal. Al sleutelend kwamen we weer op *R. pallida* uit, óf op *R. spinulosa*, met voorkeur voor de laatste. Die twee soorten lijken echter veel op elkaar, er was dus nog veel ruimte voor twijfel.

Nog diezelfde middag ontstond er spontaan een mini-excursie van 5 personen naar de Wiersse, waarbij er door Nico Dam materiaal van de *Ramaria* mee naar huis werd genomen. Nico kwam thuis ook op *R. spinulosa* uit, maar ook hij wilde graag de determinatie door een expert bevestigd hebben. Ik heb daarom contact gezocht met Josef Christan, de auteur van het boek “Die Gattung *Ramaria* in Deutschland”.

Christan reageerde erg enthousiast toen hij de foto's zag. Zijn eerste gedachte was *R. mairei* of *R. spinulosa*. Hij wilde graag materiaal, compleet met rhizomorfen, onderzoeken.

Op 17 november kwam het uitgebreide antwoord van Christan. Het opgestuurde materiaal was *Ramaria spinulosa*. Een nieuwe soort voor Nederland, en daarmee een mooiere vondst dan ik in eerste instantie had durven dromen!

Als gelijkende soorten noemt Christan nog *R. mairei* (= *R. pallida*), *R. subspinulosa*, *R. marrii*, *R. fibulata* en *R. spinulosa* var. *diminutiva*. Een deel van deze soorten is bekend uit Noord-Amerika en beschreven in een aantal publicaties van R. H. Petersen. De vruchtlichamen waren wel wat bleker dan Christan gewend is van zijn eigen vondsten, maar de gelige

Figuur 3. *Ramaria spinulosa*. (Foto: Martin Gotink)

Beschrijving

Vruchtlichamen tot 11 cm hoog en 10 cm breed. Soms meerdere vruchtlichamen met elkaar vergroeid.

Takken bleek crèmekleurig tot crèmebruin, meervoudig vertakt, toppen bijna spits tot afgerond.

Stronk breed, duidelijk aanwezig, gelijk als de takken gekleurd tot roodbruin.

Vlees gemarmerd tot gezoneerd, vuilwit, niet of iets bruinig verkleurend na doorsnijden.

Sporen $8-11 \times 4,5-6 \mu\text{m}$, met duidelijke, onregelmatige, wrattige ornamentatie.

Basidiën en hyfen zonder gespen.

Hyfen aan de buitenkant van de rhizomorfen gedeeltelijk bezet met polymorfe kristallen, daaronder zitten gelige hyfen, welke onregelmatig gevormd en melkachtig troebel tot zwak korrelig zijn.

Op de grond groeiend bij beuken in een beukenlaan op voedselarme grond. In het buitenland behalve bij beuk ook bij spar groeiend.

hyfen in de rhizomorfen kent hij enkel van *R. spinulosa*. De combinatie van deze gelige hyfen, de sporenmaat, het afwezig zijn van gespen, de kleur van het vlees en het vruchtlichaam zouden genoeg moeten zijn om tot een sluitende determinatie te komen.

Gezien de tientallen exemplaren die aanwezig zijn in de hele laan is deze soort daar mogelijk al jaren aanwezig (in 2008 stond de soort er in ieder geval ook al volop), maar is waarschijnlijk altijd over het hoofd gezien of nooit herkend. Dit jaar zal ik er in ieder geval weer regelmatig te vinden zijn, waarbij ik de *Ramaria*'s zeker niet zomaar meer voorbijloop!

Dank

Allereerst wil ik natuurlijk Josef Christan bedanken voor zijn determinatie en informatie over de soort. Nico Dam, Hermien Wassink en Jeanine Gotink wil ik bedanken voor het commentaar op de eerste versie van het artikel.

Literatuur

Petersen, R. H. (1982). Contributions toward a monograph of *Ramaria*. V. Type specimen studies of taxa described by W. C. Coker. *Sydowia* 35: 176–205.

Petersen, R. H. (1988). Contribution toward a monograph of *Ramaria*. VII. New taxa and miscellany. *Mycologia* 80: 223–234.

Christan, J. 2008. Die Gattung *Ramaria* in Deutschland. IHW Verlag, Eching, Duitsland.

